

Nové možnosti rozvoje vzdělávání na Technické univerzitě v Liberci

Specifický cíl A2: Rozvoj v oblasti distanční výuky, online výuky a blended learning

NPO_TUL_MSMT-16598/2022

Úvod do metodiky zájmové činnosti

Mgr. Bc. Martin Vejvoda

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Národní
plán
obnovy

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

PEDAGOGIKA VOLNÉHO ČASU METODIKA

Hodnocení: Vedoucího Činnosti Pedagogický proces

Jen pro interní potřebu TUL -distanční studium

Hodnocení činnosti - vedoucího

- Práce vedoucích zájmových útvarů má svá specifika a nelze jejich práci paušálně hodnotit podle stejných kritérií jako práci učitele základní školy - musí při své práci dodržovat nejen obecné pedagogické zásady, ale i požadavky pedagogiky volného času.
- Základem je kromě jejich vztahu k dětem, ochotě jim naslouchat a empatií (schopnost vcítění) odbornost v zájmové oblasti - jejich zanícení, ale také schopnost přenášet a motivovat činnost v zájmové oblasti. - schopnost strhnout k činnosti.

Hodnocení činnosti

- Zadávat přiměřené úkoly, které by děti úspěšně zvládly a tím naplňovaly jejich potřebu seberealizace a následně vzbuzovaly chuť v další zájmové činnosti - tím se spoluvytváří základ k žádoucímu trávení volného času.
- U vedoucích je nutné oceňovat využívání příležitostí k individuální práci s dětmi v kroužku, schopnost motivace a usměrňování spontánních aktivit, tvořivost, racionalizační úsilí, přístup k obtížně vychovatelným dětem apod..

Hodnocení činnosti vedoucího

- Co lze hodnotit?
- **Způsob navození činnosti** Jak vedoucí zahájí celou činnost. Převažují kázeňské organizační příkazy, nebo jí zbude i prostor na úsměv? Jak vedoucí činnost motivuje, zda je
- **Průběžné podněcování a motivování.** Vedoucí v průběhu řízení činnosti děti sleduje a podle jejich zaujetí a se znalostí jejich schopností podněcuje jejich kreativitu a výkonnost. Kritériem hodnocení u většiny činností volného času by nemělo být hodnocení konečného výsledku, ale průběhu činnosti. Výsledek hodnotíme vzhledem k možnostem každého člena.

Hodnocení činnosti

- **Zvolené činnosti.** Zájmový útvar není vázán závazným výchovným či vzdělávacím programem.
- Ke zvolenému cíli může vedoucí užívat prostředky dle svého uvážení, které jsou v souladu s obecnými pedagogickými zásadami a požadavky pedagogiky volného času.
- Při hodnocení práce sledujeme, jak zvolený obsah a formy práce jsou přiměřené věku členů, jejich předchozím zkušenostem a dovednostem, jak činnost rozvíjí jejich osobnost, zda je činnosti skutečně obohacují a dávají základ pro samostatné využívání volného času.

Hodnocení činnosti

- **Zvolené činnosti** by měly být na takové, aby je většina členů zvládla sama bez výraznější dopomoci.
- Dbáme na to, aby náměty a hry nebyly stereotypní a byly skutečně pro účastníky zajímavé. Sledujeme jak je při činnostech zajištěna bezpečnost.
- **Individuální práce s dětmi při skupinové činnosti.** Vedoucí při činnosti s celým zájmovým útvarem věnuje i individuální pozornost členům.
- Hodnotíme, jak dokáže rozdělovat pozornost mezi jednotlivé žáky či skupiny žáků, zda individuální péče je přiměřená potřebám jednotlivých dětí, zda pro jednotlivosti neuniká celkový cíl činnosti.

Hodnocení činnosti

- **Organizační zvládnutí činností.**
- Aktivity kroužků jsou mnohotvárné, organizačně proměnlivé a náročné.
- Pokyny vedoucích by měly být jasné a vnímané všemi dětmi.
- Důležitá je i organizace jednotlivých činností, zda uspořádání dětí pro jednotlivé činnosti jim dává dostatek příležitostí ke vzájemné komunikaci a podporování kamarádských vztahů

Hodnocení činnosti

- **Závěrečné hodnocení.**
- Každou činnost by měl vedoucí ukončit zhodnocením.
- Motivační je pochvala, to co je dětem pochváleno, se budou snažit opakovat, aby byly příště opět oceněny.
- Záporné hodnocení většinou nevede ke zlepšení výkonu.
- Sledujeme, co vedoucí hodnotí, zda povšechně (což je často formální), nebo zda si dokáže vytvořit prostor i pro ocenění jedinců.
- Často užívané hodnocení je, že děti něco dělaly pěkně – pěkně si hrály, pěkně poslouchaly, pěkně závodily atd.

Hodnocení činnosti

- **Závěrečné hodnocení.**
- Jestliže má být hodnocení účinné, pak musíme hodnotit odpovídajícími pojmy.
- Ideálním stavem je, jestliže činnosti nehodnotí vedoucí, ale sami členové a to nikoliv, co se jim líbilo a nelíbilo, či kdo byl nejlepší – pak samozřejmě byl také někdo nejhorší, ale aby na každém (tedy skutečně na každém) našli nějaký klad. I touto formou se pěstuje v členech pozitivní myšlení.
- Hodnocení činnosti kroužku a tím i práce vedoucího nelze zúžit jen na hledisko, jak je zajištěna bezpečnost dětí, ale jak je rozvíjena osobnost dítěte, jeho sociální kompetence atd.,

Hodnocení PEDAGOGICKÝ PROCES

Aby se mohl uzavřít pedagogický proces, je potřeba udělat poslední krok, kterým je zhodnocení, tedy čas pro otázky:

- *Které dovednosti, znalosti (kompetence) žáci získali, popř. si rozvinuli?*
- *Naplnily se naplánované cíle?*
- *Dokončili jsme práci?*
- *Dokončili všichni svoji práci? Pokud ne, co bylo příčinou a dalo se tomu zabránit?*
- *Jak jsem obstál jako pedagog?*
- *Jaká byla slabá a silná místa z hlediska organizace pedagogické lekce?*
- *Bavilo žáky to, co jsme dělali?*
- *Využijí získané kompetence v jiné oblasti? V reálném životě?*
- *Jak probíhala komunikace mezi žáky? Jak probíhala komunikace mezi žáky a pedagogem?*

Takových a podobných otázek, by si měl pedagog klást po skončení pedagogické lekce mnoho.

Odpovědi na ně, najdeme
v procesech hodnocení
a evaluace,
kterým se budeme věnovat.

Vymezení pojmů

EVALUACE a HODNOCENÍ

V praxi, ale i v odborné literatuře se často tyto pojmy zaměňují a spojují.

Soňa Hermochová definuje **proces vyhodnocování jako proces zjišťování, zda určité aktivity vedly k očekávaným důsledkům.**

Hodnocení se častěji užívá v širších kontextech běžné školní praxe, např. hovoří se o hodnocení žáků, práce učitelů apod.

(Průcha, 1995)

Vymezení pojmů

EVALUACE a HODNOCENÍ

V praxi, ale i v odborné literatuře se často tyto pojmy zaměňují a spojují.

O evaluaci se hovoří tam, kde se hodnocení zakládá na důkladném sběru informací a na jejich odborném zpracování s cílem získat spolehlivé podklady pro případná rozhodnutí.

Ve společenských vědách je evaluace součástí empirických metod zkoumání.

EVALUACE

- je proces, který mapuje celkovou efektivitu studia i úroveň a možnosti vzdělávacího zařízení, jeho potenciál
- je systematické zkoumání kvality vzdělávacího programu nebo jeho jednotlivých částí

- **Evaluace se soustřed'uje na PROCES**

na všechny složky pedagogického procesu, které probírá a hodnotí

HODNOCENÍ

- hodnocení měří hloubku znalostí a dovedností
- je pak spíše posouzení toho, co se účastníci ve vzdělávacím programu naučili, tedy jaká je hloubka nově nabytých dovedností, vědomostí, rozvinutých schopností.

- **Hodnocení se soustřed'uje na VÝSLEDKY**

co si odnáší frekventanti kurzu, žáci ze zájmového útvaru žáci ze školy,...

3.1. Základní pojmy

EVALUACE (řízené hodnocení)	HODNOCENÍ (neřízené hodnocení)
Kritéria: <ul style="list-style-type: none">○ jsou vymezena explicitně a odsouhlasena;○ jsou stanoveny specifické oblasti priorit založené na vymezených cílech;○ jsou formulovány indikátory výkonu.	Kritéria: <ul style="list-style-type: none">○ nejsou vymezena;○ indikátory výkonu nejsou stanoveny explicitně;○ nejsou sdílena mezi partnery.
Evaluační plán: <ul style="list-style-type: none">○ je strukturovaný;○ je daná jasná odpovědnost;○ jsou definovány explicitní vztahy s cíli;○ vyžaduje detailní plánování.	Evaluační plán: <ul style="list-style-type: none">○ není přesně stanoven;○ není jasné, co kdo bude dělat;○ není konzistentní s cíli;○ není připravován záměrně, je použit v případě potřeby.
Metody: <ul style="list-style-type: none">○ systematické;○ přesně určené zdroje dat;○ použit reprezentativní vzorek;○ evaluační nástroje odpovídají metodám použitým pro sběr dat;○ systematická analýza dat;○ vypracování zprávy.	Metody: <ul style="list-style-type: none">○ nejsou předem stanoveny;○ metody jsou nekonzistentní;○ nepromyšlená analýza dat.

Evaluace je proces systematického shromažďování a analýzy informací podle určitých kritérií za účelem dalšího rozhodování (Bennet a kol., 1994).

Tato definice naznačuje, že evaluace by měla být:

- ▣ systematická, tzn. explicitně vymezená oblast a její struktura;
- ▣ provedena správně metodicky;
- ▣ prováděna pravidelně;
- ▣ řízena podle předem stanovených kritérií;
- ▣ použitelná pro rozhodování a další plánování.

Současně s pojmem evaluace se vyskytují i další pojmy:

- ✓ ***HODNOCENÍ,***
- ✓ ***SEBEHODNOCENÍ***
- ✓ ***AUTOEVALUACE (sebe-evaluace)***

Termín evaluace pokrývá širší, komplexní význam

Evaluace vyjadřuje souhrnně teorii, metodologii a praxi veškerého hodnocení nejrůznějších vzdělávacích jevů.

SEBEHODNOCENÍ

je pojmáno jako neplánované a necílené nahodilé hodnocení každodenní praxe, které provádí každý jedinec bez dlouhodobější přípravy.

		A1	A2	B1	B2	C1	C2
P O R O Z U M Ě N Í	Poslech	Rozumím známým slovům a zcela základním frázím týkajícím se mé osoby, mé rodiny a bezprostředního konkrétního okolí, pokud lidé hovoří pomalu a zřetelně.	Rozumím frázím a nejběžnější slovní zásobě vztahující se k oblastem, které se mě bezprostředně týkají (např. základní informace o mně a mé rodině, o nakupování, místopisu, zaměstnání). Dokážu pochopit smysl krátkých jasných jednoduchých zpráv a hlášení.	Rozumím hlavním myšlenkám vysloveným spisovným jazykem o běžných tématech, se kterými se setkávám v práci, ve škole, ve volném čase, atd. Rozumím smyslu mnoha rozhlasových a televizních programů týkajících se současných událostí nebo témat souvisejících s oblastmi mého osobního či pracovního zájmu, pokud jsou vysloveny poměrně pomalu a zřetelně.	Rozumím delším promluvám a přednáškám a dokážu sledovat i složitou výměnu názorů, pokud téma dostatečně znám. Rozumím většině televizních zpráv a programů týkajících se aktuálních témat. Rozumím většině filmů ve spisovném jazyce.	Rozumím delším promluvám, i když nemají jasnou stavbu a vztahy jsou vyjádřeny pouze v náznamech. Bez větší námahy rozumím televizním programům a filmům.	Bez potíží rozumím jakémukoli druhu mluveného projevu, živého či vysílaného. Pokud mám trochu času zvyknout si na specifické rysy výslovnosti rodilého mluvčího, nemám potíže porozumět mu ani tehdy, mluví-li rychle.
	Čtení	Rozumím známým jménům, slovům a velmi jednoduchým větám, například na vývěskách, plakátech nebo v katalogích.	Umím číst krátké jednoduché texty. Umím vyhledat konkrétní předvídatelné informace v jednoduchých každodenních materiálech, např. v inzerátech, prospektech, jídelních lístcích a jízdních řádech. Rozumím krátkým jednoduchým osobním dopisům.	Rozumím textům, které obsahují slovní zásobu často užívanou v každodenním životě nebo které se vztahují k mé práci. Rozumím popisům událostí, pocitů a přáním v osobních dopisech.	Rozumím článkům a zprávám zabývajícím se současnými problémy, v nichž autoři zaujímají konkrétní postoje či stanoviska. Rozumím textům současné prózy.	Rozumím dlouhým složitým textům, a to jak faktografickým, tak beletristickým a jsem schopen/ schopna ocenit rozdíly v jejich stylu. Rozumím odborným článkům a delším technickým instrukcím, a to i tehdy, když se nevztahují k mému oboru.	Snadno čtu všechny formy písemného projevu, včetně abstraktních textů náročných svou stavbou i jazykem, jako jsou např. příručky, odborné články a krásná literatura.
M L U V Ě N Í	Ústní interakce	Umím se jednoduchým způsobem domluvit, je-li můj partner ochoten zopakovat pomaleji svou výpověď nebo ji přeformulovat a pomoci mi formulovat, co se snažím říci. Umím klást jednoduché otázky a na podobné otázky odpovídat, pokud se týkají mých základních potřeb, nebo jde-li o věci, jež jsou mi důvěrně známé.	Umím komunikovat v jednoduchých běžných situacích vyžadujících jednoduchou přímou výměnu informací o známých tématech a činnostech. Zvládnu velmi krátkou společenskou konverzaci, i když obvykle nerozumím natolik, abych konverzaci sám/sama dokázal(a) udržet.	Umím si poradit s většinou situací, které mohou nastat při cestování v oblastech, kde se tímto jazykem mluví. Dokážu se bez připraveny zapojit do hovoru o tématech, která jsou mi známá, o něž se zajímám nebo která se týkají každodenního života (např. rodiny, koníček, práce, cestování a aktuálních událostí).	Dokážu se účastnit rozhovoru natolik plynule a spontánně, že mohu vést běžný rozhovor s rodilými mluvčími. Dokážu se aktivně zapojit do diskuse o známých tématech, vysvětlovat a obhajovat své názory.	Umím se vyjadřovat plynule a pohotově bez příliš zjevného hledání výrazů. Umím používat jazyk pružně a efektivně pro společenské a pracovní účely. Umím přesně formulovat své myšlenky a názory a vhodně navazovat na příspěvky ostatních mluvčích.	Dokážu se zapojit do jakékoli konverzace nebo diskuse. Znáám dobře idiomatické a hovorové výrazy. Umím se plynule vyjadřovat a přesně sdělovat jemnější významové odstíny. Narazím-li při vyjadřování na nějaký problém, dokážu svou výpověď přeformulovat tak hladce, že to ostatní ani nepostřehnou.
	Samostatný ústní projev	Umím jednoduchými frázemi a větami popsat místo, kde žiji, a lidi, které znám.	Umím použít řadu frází a vět, abych jednoduchým způsobem popsal(a) vlastní rodinu a další lidi, životní podmínky, dosažené vzdělání a své současné nebo předchozí zaměstnání.	Umím jednoduchým způsobem spojit fráze, abych popsal(a) své zážitky a události, své sny, naděje a cíle. Umím stručně odůvodnit a vysvětlit své názory a plány. Umím vyprávět příběh nebo přiblížit obsah knihy nebo filmu a vyjádřit své reakce.	Dokážu se srozumitelně a podrobně vyjadřovat k široké škále témat, která se vztahují k oblasti mého zájmu. Umím vysvětlit své stanovisko k aktuálním otázkám a uvést výhody a nevýhody různých řešení.	Umím jasně a podrobně popsat složitá témata, rozšířovat je o témata vedlejší, rozvíjet konkrétní body a zakončit svou řeč vhodným závěrem.	Umím podat jasný plynulý popis nebo zdůvodnění stylem vhodným pro daný kontext a opírajícím se o efektivní logickou strukturu, která pomáhá posluchači všimnout si důležitých bodů a zapamatovat si je.
P S A N Í	Písemný projev	Umím napsat stručný jednoduchý text na pohlednici, například pozdrav z dovolené. Umím vyplnit formuláře obsahující osobní údaje, například své jméno, státní příslušnost a adresu při přihlašování v hotelu.	Umím napsat krátké jednoduché poznámky a zprávy týkající se mých základních potřeb. Umím napsat velmi jednoduchý osobní dopis, například poděkování.	Umím napsat jednoduché souvislé texty na témata, která dobře znám nebo která mě osobně zajímají. Umím psát osobní dopisy popisující zážitky a dojmy.	Umím napsat srozumitelné podrobné texty na širokou škálu témat souvisejících s mými zájmy. Umím napsat pojednání nebo zprávy, předávat informace, obhajovat nebo vyvracet určitý názor. V dopise dovedu zdůraznit, čím jsou pro mě události a zážitky osobně důležité.	Umím se jasně vyjádřit, dobře uspořádat text a podrobně vysvětlit svá stanoviska. Umím psát podrobné dopisy, pojednání nebo zprávy o složitých tématech a zdůraznit to, co považuji za nejdůležitější. Umím zvolit styl textu podle toho, jakému typu čtenáře je určen.	Umím napsat jasný plynulý text vhodným stylem. Dokážu napsat složité dopisy, zprávy nebo články a vystavět text logicky tak, aby pomáhal čtenáři všimnout si důležitých bodů a zapamatovat si je. Umím psát resumé a recenze odborných nebo literárních prací.

AUTOEVALUACE (sebe-evaluace)

*rozumíme systematicky připravené a plánovité hodnocení, směřující podle předem stanovených kritérií k předem stanoveným cílům.
(Roupec, 1997)*

Autoevaluace je proces systematického sběru a analýzy informací za účelem vytvoření soudů o hodnotách založených na spolehlivých důkazech (Rogers a Badham, 1994).

Tyto soudy se zaměřují na zjištění stavu dosažených konkrétních cílů.

Měly by tedy vést rozhodování v oblasti rozvoje.

AUTOEVALUACE (sebe-evaluace)

Autoevaluace je často stavěna do kontextu cyklu monitorování, analýzy a revizí. (Tipple, 1989):

- ▣ **Monitorování** je proces sběru a prezentování informací ve vztahu ke konkrétním cílům na systematickém základě. Vždy by mělo být vedeno s konkrétním úmyslem, toto úsilí by mělo být něčím zdůvodněno.
- ▣ Autoevaluace přivádí tento proces o krok dále tím, že jsou informace **analyzovány** a vytvořeny soudy o hodnotách.
- ▣ **Revizí** se rozumí reflexe postupu prostřednictvím dat z autoevaluace za účelem vytvoření rozhodnutí pro strategického plánování.

AUTOEVALUACE (sebe-evaluace) **ŠKOLY**

je systematickým hodnocením dosažených cílů dle předem stanovených kritérií, prováděným pracovníky školy.

Je autoregulačním mechanismem vlastní pedagogické práce školy.

Poskytuje zpětnou vazbu o kvalitě a úrovni dosažených cílů vzhledem k projektovaným cílům.

Vzhledem k tomu, že v české pedagogické literatuře je využíváno pojmů sebe-evaluace a autoevaluace ve stejném významu, doporučuje se rovněž využívat těchto pojmů stejným způsobem.

Jedno bez druhého je málo.

Hodnotit výsledky žáků, hodnotit to, co se naučili, co umí, co předvedli, hodnotit svou práci, je potřebné.

Výsledkem je ohodnocení – to je ta konkrétní odměna.

Nicméně to nestačí. Nepátrá po příčinách, širších souvislostech.

Předám odměnu, udělím trest, ale teprve pozorováním a rozborem celého pedagogického procesu mohu přijít na kořeny toho, proč se práce povedla (co tedy opakovat) nebo proč naopak žáci nebyli úspěšní (čeho se tedy příště vyvarovat).

A pokud pozoruji, už je to **evaluace**.

Z praxe určitě znáte evaluační dotazníky.

Objevují se jako součást každého vzdělávacího kurzu.

Evaluační dotazník se ptá na všechny okolnosti, které se nějak dotkly nebo mohly dotknout procesu vzdělávání – tedy práce lektora, organizační příprava, materiály, zázemí kurzu, důležitost a potřebnost informací.

Nejde tedy čistě o hodnocení, tedy „Co jste si odnesli z kurzu?“ ale o evaluaci – rozbor celého vzdělávacího procesu.

At' už budeme oba pojmy odlišovat nebo nikoli, důležité je **neomezovat se při vyhodnocování pouze na získané dovednosti a znalosti, rozvinuté schopnosti, ale zaměřit svou pozornost i na kvality procesu, který jsme s žáky společně prošli.**

V literatuře se setkáváme s **třemi hodnotícími normami**, tedy třemi možnostmi, jak hodnotit výsledky žáků:

- **SROVNÁVÁNÍ**
- **HODNOCENÍ NA ZÁKLADĚ ZADANÝCH KRITÉRIÍ**
- **INDIVIDUÁLNÍ HODNOCENÍ NA ZÁKLADĚ VÝVOJE JEDINCE**

SROVNÁVÁNÍ

- kdo je horší,
- kdo je lepší,

HODNOCENÍ NA ZÁKLADĚ ZADANÝCH KRITÉRIÍ

- žák splnil/nesplnil plánované cíle,
- osvojil si/neosvojil dovednosti,
- osvojil si/neosvojil znalosti,
-,

- **INDIVIDUÁLNÍ HODNOCENÍ NA ZÁKLADĚ VÝVOJE JEDINCE**
 - zlepšování,
 - zhoršování
 - apod.).

Pedagog volného času si může dopřát ten luxus hodnotit každého žáka individuálně, neboť není tlačěn do norem, či srovnávání z důvodu objektivity tak, jak to je ve školní docházce.

Při hodnocení je důležité, aby pedagog akceptoval tři zásady:

-1 - Hodnocení působí na žáka kladně, jsou-li jeho kritéria předem žákem přijata, tzn. :

na začátku by mělo být žákovi sděleno, co se od něj očekává a jaká jsou kritéria hodnocení.

Pedagog by se měl snažit, aby žák tato očekávání vnitřně přijal.

- 2 - Hodnocení zvenku by mělo přirozeně přecházet v **žákovo vlastní sebehodnocení a dále pak vytyčování cílů do budoucna a jeho dalšímu sebeuvědomování a přijetí zodpovědnosti za svůj další život.**

Důležitá je tedy jakási "kontrola postupu od začátku k cíli" - tzn. hodnocení nelze pojímat jako něco, čím se žák zhodnotí až někdy na konci, jaksi dodatečně.

Žák by měl být kontrolován a upevňován ve svém konání v průběhu hodnocené činnosti.

Na konci pak by měl být závěrečně zhodnocen na základě dosaženého výsledku.

Hodnocení by mělo být motivační v průběhu celého jeho vzdělávacího procesu.

Při hodnocení je důležité, aby pedagog akceptoval tři zásady:

-3- Hodnocení respektující dvě předchozí zásady je **samo o sobě výchovnou metodou**, není to „něco“, co se objeví až na samém konci a k výchově žáka to jaksi nepatří.

3.4.CO JE CÍLEM EVALUACE A HODNOCENÍ?

Co může být cílem **HODNOCENÍ**? Jak se ptáme?

Ocenit žáky, podpořit pozitivní chování, podpořit pozitivní sociální klima, dát žákům pozornost, ...

Můžou nám pomoci i následující otázky:

- *Co ses naučil?* Zjišťování naučeného.
- *Co jsi dokázal?* Zjišťování úspěšnosti.
- *Z čeho máš dobrý pocit?* Zjišťování kladných citů.
- *Co rád děláš?* Zjišťování preferencí.
- *Co umíš dobře?* Zjišťování předností.
- *Co ti jde těžko?* Zjišťování obtíží a problémů.
- *Co nevíš, čemu nerozumíš?* Zjišťování překážek v učení,
osvojování si dovedností.
- *Co chceš dokázat, v čem se zlepšit, co se chceš naučit?* Zjišťování plánů, do budoucna.
- *V čem potřebuješ pomoci?* Zjišťování potřeby pomoci.

3.4.CO JE CÍLEM EVALUACE A HODNOCENÍ?

Co může být cílem **EVALUACE**? Jak se ptáme?

Zjistit průběh aktivit, akce, odhalit slabá místa, ...

Můžou nám pomoci následující otázky.

➤ *Dosáhli jsme toho, co jsme očekávali?*

Zjišťování cílů.

➤ *Zajímá je téma?*

Zjišťování atraktivnosti tématu, správné volby tématu.

➤ *Dělám to dobře?*

Zjišťování mých pedagogických kompetencí.

➤ *Využijí to v praxi?*

Zjišťování užitečnosti.

➤ *Byla ta hra vhodná?*

Zjišťování vhodnosti metod.

➤ *Jak se žáci cítily při aktivitě?*

Zjišťování pocitů.

➤ *Kdo jim pomáhal?*

Zjišťování vztahů ve skupině.

➤ *Mají všechny podmínky?*

Zjišťování organizačních podmínek.

3.5. KDY PROBÍHÁ HODNOCENÍ, EVALUACE ?

Hodnocení a vlastně i evaluace, tedy jakýkoli proces zjišťování výsledků, průběhu, směřování naší pedagogické činnosti by měl probíhat:

A) již v průběhu činnosti, abychom mohli aktualizovat všechny naplánované aktivity.

Viz část Průběžné sledování výsledků.

B) po skončení činnosti

- ▣ abychom si mohli **vzít ponaučení** pro příště,
- ▣ abychom **žákům dali prostor pro uvědomění si**, čeho dosáhli, co bylo přínosem,
- ▣ abychom **vyhodnotili svou pedagogickou práci**
- ▣ abychom **vyhodnotili naplánovaný x zrealizovaný pedagogický proces,**
- ▣ ...

3.6. KDO SE NA PROCESU HODNOCENÍ, EVALUACE PODÍLÍ ?

Ideálním stavem je, aby se **vnější hodnocení**

(tedy hodnocení žáka pedagogem),

přesunulo do roviny **sebehodnocení žáka**.

I pedagog by měl být **otevřený zpětné vazbě od svých žáků** a i on by **měl být schopen pracovní sebereflexe**.

V následující bloku se seznámíme s vybranými metodami a technikami,

komplexní a podrobnější informace jsou např.

REITMAYERPVÁ, E., BROUMOVÁ, V. *Cílená zpětná vazba*.

Praha: Portál, 2007.

V prožitkové pedagogice se objevuje další důležitý pojem **REFLEXE**.

Reflexe je metodou vyhodnocování pedagogického procesu.

Reflexe (z latinského *reflecto, reflexi*, ohýbat, obracet nazpět, odrážet) znamená zpětný odraz, a to buď například světelných paprsků zrcadlem, anebo smyslové zkušenosti myšlením.

V užším filosofickém smyslu slova znamená „myšlení myšlení“, „reflexi reflexe“ čili obrat mysli k sobě samé, ke svým postupům a obsahům. V různých oblastech může tedy znamenat:

- ❑ v běžné řeči přemýšlení, rozvažování, uvažování
- ❑ ve filosofii zkoumání myšlenkových pochodů viz Reflexe (filosofie)
- ❑ v psychologii pak také pojem sebereflexe, uvědomování si sebe sama

zrcadlení, odrazivost, přemýšlení, úvaha, rozjímání sebezpoznání, myšlení o myšlení samém zvažování, uvážení okolností, souvislostí

Reflexe

Typ	Obsah reflexe	Kvalita reflexe
Technická reflexe	Obecné instrukce a řízení jednání, které je založeno na výzkumu vyučování;	Vlastní výkon učitele odpovídá vnějším doporučením;
Reflexe v činnosti a po činnosti	Vlastní výkon učitele;	Rozhodnutí založeno na vlastní unikátní situaci;
Poradní reflexe	Celá řada elementů jako např. kurikulum, vyučovací strategie, organizace třídy;	Zvažování různých pohledů různých zdrojů;
Osobní reflexe	Vlastní osobnostní růst a vztahy se studenty;	Naslouchání vlastnímu vnitřnímu hlasu a hlasu jiných;
Kritická reflexe	Sociální, morální a politické dimenze;	Rozhodování o cílech a záměrech v pohledu etických kritérií jako je sociální nerovnost a rovnost příležitostí;

Reflexe

Forma	Charakteristika	Kvalita reflexe
Akční výzkum	Formulace problému a jeho řešení na škole;	Reflexe různých přístupů k řešení problému, rekonstrukce konceptů;
Případová studie	Aplikace teorie na konkrétní případ;	Reflexe reálné situace a konfrontace se subjektivní teorií;
Mikrovýstupy	Konkrétní zkušenost;	Reflexe silných a slabých stránek mikrovýstupu, reflexe vlastní zkušenosti;
Aktivity v seminářích	Referování a vzájemné komentování referátů;	Reflexe a kritika názorů a myšlenek, nalezení vlastních vzdělávacích potřeb;

Kdo se pohybuje v prostředí zážitkové pedagogiky, pravděpodobně zná knížky Jana Neumana.

Jan Neuman se také zamýšlí nad **REFLEXÍ** a definuje jí jako **základní rozdíl mezi REKREAČNÍM a VÝCHOVNÝM využitím her.**

Reflexe je podle něj

„řízený proces hodnocení aktivity nebo hry, který využívá zpětnovazebných informací k hledání širších souvislostí a významů. Učí nás vidět naše jednání a jeho působení prostřednictvím jednotlivých prožitků a zkušeností. Vede nás k tomu, abychom se z nich naučili co nejvíce. Reflexe je příležitostí, jak si v uvolněné herní atmosféře vyměnit názory s lidmi, kteří mají stejné zkušenosti a prožitky jako my.“ (Neuman 1998, s. 39).

Reflexe je **způsob pojmenování situací, pocitů, krizových okamžiků, nových situací, překvapivých momentů, které nastaly během aktivity.** Tím, že všechny výše jmenované akty pojmenujeme, dojde k jejich zvědomění a tím mohou sloužit jako návod, model pro učení se novým dovednostem, řešení podobných situací v budoucnu.

Reflexe je velmi důležitá metoda, která vychovává mládež i dospělé nejprve k sebezpozorování, sebezpoznání a následnému sdělení toho, co právě teď prožívám, cítím a potřebuji.

Většina žáků i dospělých dnes není zvyklá o sobě hovořit.

Je to pozůstatek "kolektivistické" výchovy, kde nebylo důležité, co cítí jedinec, ale zásadní byl vývoj celku, kterému se každý musel přizpůsobit.

Reflexe se používá jako :

**"kontrola" a "zhodnocení" každé zásadní aktivity,
které dětem či klientům předkládáme.**

Je to jakési zmapování situace po prožití úkolu.

Příklad:

Představte si, že pouštíte dětem sedmé třídy dokument:

Děti ze stanice Leningradská - film, který ukazuje špatné životní podmínky dětí v Moskvě a naznačuje problematiku dětských bezdomovců v Rusku. Tento film končí smrtí dívky předávkované "lepidlem", které děti vdechují pomocí igelitového sáčku.

Po zhlédnutí takového filmu musí nutně proběhnout reflexe, která má za úkol najít způsob, jak žáci pojmenují své pocity, emoce a následně i myšlenky, jež je během filmu napadaly.

V případě, že se žákům nechce hovořit, není potřeba je nutit, ale je nutné nabídnout jim takovou činnost, aby tyto emoce mohly vyjít ven jiným způsobem, např. kreslením či hlučnou hudební technikou apod.

Je důležité, aby v žácích nezůstalo napětí, které by bránilo v další práci s tématy nabízené filmem.

Reflexe se dále používá za účelem:

- **zhodnocení toho, co jsem pochopil či nepochopil** z představeného tématu,
- **pojmenování mého pocitu, stavu** po vykonání určitého úkolu, zahrání hry,
- **zhodnocení stavu v sociální skupině, jejímž jsem členem, apod.**

Reflexe a její otázky **vždycky směřuje k cíli**, který jsem si jako pedagog pro danou aktivitu vytyčil.

Např. Po hře Místa si vymění, kde bylo cílem poznávání druhých.

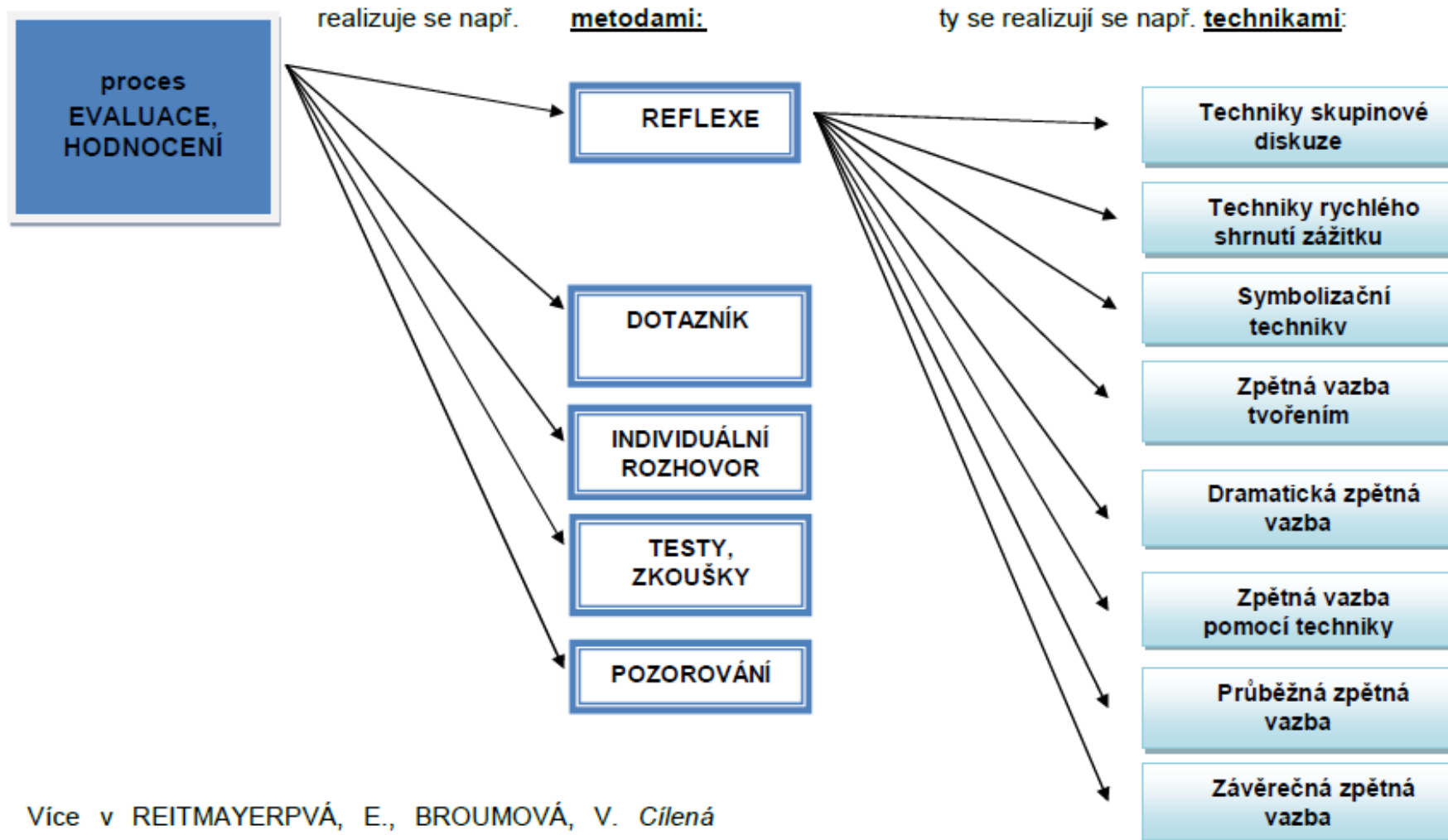
Připravené otázky k reflexi?

- *Jak probíhala aktivita?*
- *Co vás na ní bavilo?*
- *Bylo něco, co vás nebavilo?*
- *Co jste se dozvěděli nového o naší skupině, o jednotlivých hráčích?*
- *Překvapila vás některá informace?*
- *S kým máte nejvíc společných věcí?*

Abychom si pojmy usadili do souvislostí...

EVALUACE, HODNOCENÍ je proces,
který realizujeme několika **metodami**,
jednou z metod je **REFLEXE**
a reflexe může být realizována
prostřednictvím mnoha **technik**.

Více příloha Shrnutí vyhodnocení.

Více v REITMAYERPVÁ, E., BROUMOVÁ, V. *Cílená zpětná vazba*. Praha: Portál, 2007.